

دوشنبه 17 اردیبهشت 1397-20 شعبان 1439-7 می 2018

وقوع زلزله شدید در سلماس و کشته شدن بیش از دو هزار نفر (1309 ش)

وقوع زلزله شدید در سلماس و کشته شدن بیش از دو هزار نفر (1309 ش)

زلزله بزرگ و مخرب سال ۱۳۰۹ سلماس جزو یکی از مخربترین زلزله های منطقه آذربایجان محسوب می گردد. این زلزله پانزده ساعت پس از پیش لرزه سلماس در نیمه شب سه شنبه یا در حقیقت بامداد روز چهارشنبه ۱۷ اردیبهشت زلزله اصلی در آن واحد موجب تخریب کامل دیلمقان و حدود شصت روستا در دشت سلماس و مناطق حاشیه آن شد. دامنه آسیب ها از دشت سلماس به دهستان قطور و مسیر علیای زاب در ترکیه کشیده شده بود و موجب کشته شدن ۲۵۰۰ تا ۴۰۰۰ نفر در سلماس شد. در منطقه سلماس به سبب نا امی های پس از دوران صفویه آثار باستانس جدی و قابل تامل وجود نداشته و اگر اثری موجود بوده پس از دوره قاجاریه بوده که آن هم در حوادث پس از جنگ اول جهانی تقریباً نابود شد. بررسی آثار باقیمانده باستانی در سلماس نشان می دهد آثار موجود در کوهستان نظیر قلاع باستانی و دخمه های اورارتویی و یا بنا هایی که به نوعی در ساختمانشان سنگ می باشد از استحکام نسبتاً مناسبی در برابر زلزله بزرگ ۷/۲ درجه سلماس داشته اند. بر اساس این مطالعه کل آثار خشتی و گلی منطقه از بین رفته اند. در این زلزله اکثر آثار باستانی سلماس از جمله حصار ۴ متری شهر دیلمقان، مساجد و بقاع قدیمی و عبادتگاه های مسیحیان، مناره قرون وسطی پی میرخاتون در کهنه شهر، پلهای قدیمی از بین رفت. این زلزله که بزرگی آن را بربریان (۱۹۷۴) $M=V/4$ و مؤسسه ژئوفیزیک $M=V/2$ برآورد کرده است یکی از مخربترین زلزله های آذربایجان و شاید منطقه خاورمیانه می باشد بطوریکه سال ۱۹۳۰ در تاریخ زلزله شناسی بنام ۱۹۳۰ سلماس ثبت شده است. پس از زلزله در ۱۰ کیلومتری شمال گسل سلماس یک چشمه آب گازدار هیجده درجه بوجود آمد که در سلماس زلزله بولاغی (چشمه زلزله) نامیده شد. این چشمه بعدها پس از زلزله ها مخصوصاً زلزله ۲۲ ژوئن ۱۹۷۳ سلماس رنگ گل به خود گرفت. در نتیجه این زلزله سطح ایستابی منطقه موقتاً بالا رفته و مناطق پست را آب فرا گرفت اما به زودی به سطح پیشین خود فرو نشست. آب دریاچه که خیلی پایین رفته بود به تدریج بالا آمد و زمین لغزشهای متعدد در دره سلماس و در شیبهای لشکران و سایر مناطق رخ داد که ریزش تپه های باستانی هفتوان تپه و دیریش تپه قابل ملاحظه بود. امبرسیز (۱۹۸۲) شعاع تخریب زلزله را ۲۲ کیلومتر و شعاع احساس را ۳۵۰ کیلومتر برآورد کرده است یعنی این زلزله در بغداد درگذشت استاد "بدیع الزمان فروزانفر" نویسنده، شاعر و ادیب برجسته معاصر (۱۳۴۹ ش)

استاد بدیع الزمان فروزانفر خراسانی در حدود سال ۱۲۷۹ ش (۱۳۱۸ ق) در بشرویه در استان خراسان به دنیا آمد. تحصیلات خود را در صرف، نحو، معانی، بیان، منطق، حکمت و فلسفه در مشهد و تهران در خدمت استادانی مانند ادیب نیشابوری، میرزا طاهر تنکابنی و سیدکاظم عصار و... به پایان رساند و پس از آن در مدرسه دارالمعلمین عالی، سمت معلمی ادبیات را برعهده گرفت. بدیع الزمان از استعداد و هوشی بسزا برخوردار بود و حافظه و حافظه و ریاضی فوق العاده داشت. وی سفرهای علمی متعددی به خارج از کشور انجام داد و در دانشگاه های برخی کشورها، کرسی تدریس زبان و ادبیات فارسی را تاسیس کرد. استاد فروزانفر دانشمندی نکته سنج، استادی محقق و مدرس بی نظیر بود و علاوه بر داشتن اطلاعات بسیار در زمینه معارف اسلامی و ادبیات فارسی، شاگردان بسیاری تربیت نمود که هر یک از آنها در شمار استادان بزرگ به شمار می آیند. از این ادیب گرانقد آثار فراوانی بر جای مانده که تالیف کتاب سخن و سخنوران در چهار جلد، تاریخ ادبیات ایران و نیز تصحیح کلیات شمس تبریزی و نیز تصحیح فیه مافیه مولوی و... از آن جمله اند. استاد فروزانفر سرانجام در ۱۷ اردیبهشت ۱۳۴۹ بر اثر سکته قلبی در هفتاد سالگی در تهران دار فانی را وداع گفت و جامعه ادبی ایران را سوگوار نمود. روز اسناد ملی

در دوران قاجار به خصوص از زمان فتحعلی شاه، اسناد به صورت آرشیو اداره بیوتات در دربار، نگهداری و در زمان ۳۹# ناصرالدین شاه و ۳۹#؛ اسناد سیاسی در وزارت امور خارجه و اسناد مالی در دفتر ۳۹#؛ میرزا یوسف خان مستوفی الممالک و ۳۹#؛ گردآوری می شد. وزارت خارجه ایران در سال ۱۲۷۸ توانست با پیروی از روش بایگانی کشورهای اروپایی، بایگانی خود را با رعایت اصول صحیح حفظ و نگهداری اسناد انسجام بخشد. در سال ۱۳۴۵، لایحه تاسیس ۳۹#؛ سازمان اسناد ملی ایران و ۳۹#؛ ارائه شد، در روز هفدهم اردیبهشت ماه، سال ۱۳۴۹، مجلس شورای ملی، قانون تاسیس این سازمان را تصویب کرد. اسناد ملی عبارت است از: "کلیه اوراق، مراسلات، دفاتر، پرونده ها، عکسها، نقشه ها، کلیشه ها، نمودارها، فیلم ها، نوارهای ضبط صوت و سایر اسنادی که در دستگاه دولت تهیه شده و یا به دستگاه دولت رسیده است و بطور مداوم در تصرف دولت بوده از لحاظ اداری، مالی، اقتصادی، قضایی، سیاسی، فرهنگی، علمی، فنی و تاریخی به تشخیص سازمان اسناد ملی ایران ارزش نگهداری داشته باشد."